

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 8 października 2008 r.

w przedmiocie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Krajowa Rada Sądownictwa pozytywnie opiniuje przedstawiony rządowy projekt zmian w ustawie – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Projekt zmian stanowi wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2008 roku sygn. akt P 37/07 stwierdzającego niekonstytucyjność art. 117 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, w części obejmującej zwrot „zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części”. Nowelizacja ma na celu zniesienie sytuacji, w której faktyczna niemożność pokrycia kosztów pomocy prawnej nie jest brana z mocy prawa pod uwagę gdy strona nie jest zwolniona uprzednio od kosztów sądowych. Niekonstytucyjność dokonanego w ten sposób ograniczenia prawa obywatela do sądu wywołała konieczność wprowadzenia przepisów o ustanawianiu pełnomocnika z urzędu w nowym, poprawnym kształcie. Nadto Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż różnicowanie sytuacji osoby korzystającej z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych oraz sytuacji osoby ubiegającej się o skorzystanie z sądowego zwolnienia od kosztów pozostaje w sprzeczności z *ratio legis* instytucji „prawa ubogich”.

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca uwagę, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych jest formą pomocy finansowej udzielanej przez państwo najuboższym, dlatego też decyzje o jej przyznaniu powinny być powierzone najbardziej kompetentnym w tym przedmiocie organom – odpowiednim jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej, zaś rozwiązania zawarte w przepisach prawa procesowego uznać należy, za tymczasowe i wymagające zmiany systemowej. Przepisy te są rozproszone w kilku aktach prawnych, a zdaniem Rady ogół tych regulacji powinien być zgrupowany w jednej ustawie kompleksowo regulującej materię „prawa ubogich”.

Poza ogólnymi uwagami do przedstawionego Radzie wstępnego projektu należy zgłosić do niego także kilka uwag szczegółowych.

Art. 1 pkt 1 projektu

Projektowany przepis art. 117 § 3 kpc używa sformułowania „której ustawa przyznaje zdolność sądową”, zamiast „której ustawa przyznaje zdolność prawną” (*vide* art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Art. 1 pkt 2 projektu

Dodawany art. 117¹ § 6 kpc stanowi powtórzenie formuły już funkcjonującego przepisu art. 9 pkt 2 w/w ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (analogicznie przepisy art. 117² § 1 i 2 – do art. 107 ust. 1 i 2) – zdaniem Rady przemawia to za celowością umieszczenia całego zbioru przepisów dotyczących „prawa ubogich” w jednej ustawie.

Nadto rozważenia wymaga możliwość wprowadzenia analogicznego formularza dla osób prawnych, co stanowiłoby znaczącą pomoc, dla założenia słabego podmiotu, który ubiega się o pomoc prawną z urzędu, aby urzeczywistnić gwarantowane mu prawo do sądu.

Art. 117³ § 2 przewiduje dwutygodniowy termin dla właściwej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych na wyznaczenie, na żądanie sądu, adwokata lub radcy

prawnego. Biorąc pod uwagę, iż powyższe sprowadza się jedynie do kilku prostych czynności technicznych, w tym do sporządzenia przez właściwy organ zawiadomienia o łatwej do sformułowania treści oraz zasadę szybkości postępowania Rada uważa że termin ten jest za długi, zwłaszcza iż projektodawca zdecydował się na określenie terminu wyrazem „niezwłocznie”.

Krajowa Rada Sądownictwa wyraża pogląd, iż odpowiednio wysoki poziom organizacji i zdyscyplinowania organów samorządu adwokackiego i radców prawnych pozwala na określenie terminu krótszego, co z pewnością będzie korzystniejsze dla obywatela.

Art. 1 pkt 6 i „pierwszy” pkt 7 projektu

W art. 119¹ kpc projektodawca zawarł analogiczne rozwiązanie do funkcjonującego w art. 109 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (analogicznie art. 124 § 1 kpc i art. 112 w/w ustawy) – aktualny pozostaje problem celowości umieszczenia całego zbioru przepisów dotyczących „prawa ubogich” w jednej ustawie (vide uwaga do art. 1 pkt 2 projektu).

Projekt zawiera dwa punkty 7 w art. 1.

Art. 1 „drugi” pkt 7 projektu

Błędnie oznaczony zmieniany przepis – winno być „art. 398²³”.

Krajowa Rada Sądownictwa nie zgłasza natomiast żadnych uwag do przedstawionego projektu Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości.